

ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГІБРИДНОЇ АГРЕСІЇ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Кириченко Ю. В.,

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри політології та загальноправових дисциплін
Національного університету «Запорізька політехніка»
ORCID ID: 0000-0002-1212-1622*

Сергієнко Т. І.,

*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри бізнесу та управління
Національного університету «Запорізька політехніка»
ORCID ID: 0000-0002-4654-9248
sergienko7921@gmail.com*

Сластін В. О.,

*аспірант за спеціальністю 052 «Політологія» кафедри політології
та загальноправових дисциплін
Національного університету «Запорізька політехніка»
ORCID ID: 0009-0006-8799-4280*

Стаття присвячена аналізу інформаційних війн як інструменту гібридної агресії на прикладі українського досвіду. Дослідження зосереджується на виявленні основних методів та засобів ведення інформаційної війни, які застосовує Російська Федерація проти України, аналізі впливу інформаційних атак на суспільну свідомість та національну безпеку, а також визначенні ефективних стратегій протидії дезінформації та пропаганді.

Методологічна основа дослідження ґрунтується на теоріях інформаційної безпеки, комунікації та гібридних війн. Застосовано міждисциплінарний підхід, що поєднує філософські, політологічні, соціологічні та аналітичні методи. Використано системний аналіз для виявлення структури інформаційної агресії, порівняльний метод для оцінки українського досвіду, а також контент- та дискурс-аналіз для дослідження пропагандистських наративів. Це дозволяє комплексно розглянути механізми інформаційної війни, її вплив на суспільство та стратегії протидії.

У статті розглядається феномен інформаційної війни як складової гібридної агресії Російської Федерації проти України. Акцентується увага на стратегічному використанні маніпулятивних технологій для підризу національної єдності, дискредитації державних інституцій та деморалізації населення. Аналізується вплив дезінформації на громадську свідомість та її наслідки для українського суспільства в умовах війни. Розглянуто механізми поширення антиукраїнської пропаганди, що використовує симулякри та викривлену реальність для впливу на міжнародну спільноту. Підкреслюється необхідність консолідації суспільства, розвитку критичного мислення та формування ефективної державної стратегії боротьби з інформаційними загрозами. Висновки статті можуть бути корисними для формування національної політики інформаційної безпеки та міжнародних ініціатив щодо протидії гібридним загрозам.

Ключові слова: інформаційні війни, гібридна агресія, дезінформація, національна безпека, пропаганда, медіаграмотність, інформаційний простір.

Вступ. Повномасштабна війна Росії проти України стала не лише воєнним вторгненням, а й масштабною інформаційною війною, спрямованою на дестабілізацію українського суспільства, руйнування національної ідентичності та підризу міжнародної підтримки. Інформаційні операції

відіграють ключову роль у стратегії гібридної агресії, використовуючи пропаганду, дезінформацію та маніпуляції для досягнення політичних і військових цілей.

В умовах глобалізації інформаційного простору соціальні мережі та цифрові платформи стали основними каналами поширення фейкових наративів, спрямованих на спотворення реальності, розпалювання внутрішніх конфліктів та підлив довіри до державних інституцій. Особливо небезпечною є цілеспрямована інформаційна агресія, що поєднує політичний, економічний і культурний аспекти для послаблення української державності.

Українське суспільство демонструє високу стійкість до інформаційних атак завдяки розвитку національної свідомості, зростанню медіаграмотності та консолідації громадян навколо ідеї незалежності. Водночас постійна еволюція методів інформаційної війни вимагає вдосконалення стратегій протидії, формування ефективних механізмів інформаційної безпеки та активного залучення міжнародних партнерів у боротьбу з пропагандистськими загрозами. Дослідження українського досвіду протидії інформаційним війнам є надзвичайно важливим як для забезпечення національної безпеки, так і для інших країн, що можуть стати об'єктами подібних атак. Аналіз ключових механізмів гібридної агресії та ефективних заходів протидії сприятиме формуванню стратегії захисту інформаційного простору України та міжнародної спільноти загалом.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Проблематика вивчення інформаційних процесів привертає увагу багатьох дослідників, серед яких Н. Волковський, С. Жук, В. Косєвцов, А. Кузьменко, О. Кіндратець, О. Литвиненко, І. Лук'янець, В. Остроухов, П. Панарін, В. Петрик, Г. Почепцов, П. Прибутко, М. Присяжнюк, А. Рось, В. Толубко, М. Требін, О. Титенко та інші. Їхні наукові розвідки охоплюють широкий спектр питань, пов'язаних із теоретичними основами інформаційних війн, методами маніпулювання суспільною свідомістю, особливостями дезінформаційних кампаній та стратегіями інформаційної безпеки.

Попри значний інтерес наукової спільноти до цієї тематики, вивчення інформаційних війн та їхніх механізмів залишається вкрай актуальним. Це зумовлено динамічним розвитком інформаційних технологій, якісним оновленням методів ведення інформаційної агресії, зростаючим впливом соціальних мереж на формування суспільної думки та залученням штучного інтелекту до процесів поширення дезінформації. У контексті російсько-української війни інформаційна боротьба стала невід'ємною складовою гібридної агресії, що вимагає подальшого наукового осмислення, вироблення ефективних механізмів протидії та розвитку державної інформаційної політики. Отже, попри значну кількість досліджень, проблема інформаційних війн потребує подальшого глибокого аналізу, врахування новітніх викликів та розробки практичних рекомендацій щодо забезпечення інформаційної безпеки як України, так і світу в цілому. Тож, метою даної статті є комплексний аналіз інформаційних війн як інструменту гібридної агресії на прикладі українського досвіду. Зокрема, дослідження зосереджується на виявленні основних методів та засобів ведення інформаційної війни, які застосовує Російська Федерація проти України, аналізі впливу інформаційних атак на суспільну свідомість та національну безпеку, а також визначенні ефективних стратегій протидії дезінформації та пропаганді.

Методологічна основа дослідження спирається на положення класичних і сучасних теорій інформаційної безпеки, комунікації та гібридних війн, що дозволяють комплексно розглянути інформаційні війни як ключовий інструмент агресії. У роботі застосовано міждисциплінарний підхід, що поєднує філософські, політологічні, соціологічні та інформаційно-аналітичні методи дослідження. Використано системний аналіз для виявлення структури інформаційної агресії, порівняльний метод для оцінки українського досвіду в контексті глобальної інформаційної безпеки, а також методи контент-аналізу та дискурс-аналізу для дослідження інформаційних потоків і пропагандистських наративів. Такий підхід дає змогу всебічно розкрити механізми інформаційної війни, її вплив на суспільство та стратегії ефективної протидії.

Результати. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну стало не лише військовою агресією, а й масштабною інформаційною війною. 24 лютого 2022 року збройний конфлікт, що тривав з 2014 року, переріс у відкриту війну, супроводжувану активним інформаційним впливом. Основною метою таких дій було підкорення суспільної свідомості шляхом нав'язування спотвореної картини реальності. Саме тому цей конфлікт набув гібридного характеру, що поєднує використання військової сили, спеціальних операцій, інформаційної війни та пропаганди (Сергієнко & Куріс, 2022).

Інформаційна боротьба як засіб впливу застосовувалася ще з давніх часів. Відомі випадки, коли залякування супротивника без використання збройної сили паралізувало його волю до опору, змушуючи відступати або здаватися без бою. Приклади таких стратегій можна знайти в Біблії, історії Стародавньої Греції та Риму, а також у пізніші історичні періоди. Особливого значення інформаційні війни набули у XX столітті, коли розвиток газет, радіо та телебачення перетворив їх на потужні засоби масового впливу (Барна, 2019). Загалом витоки гібридних війн слід шукати в історичному минулому, часом досить віддаленому. Протягом усіх історичних епох вторгнення, окупації, захоплення нових

територій та розбудова імперій незмінно викликали спротив місцевого населення. Цей опір міг набувати різноманітних форм, які не завжди вписувалися у традиційні схеми поведінки переможених. Такі тенденції простежуються як у Стародавньому світі, так і в Середньовіччі та Нові часи.

Зі становленням міждержавних відносин у Новітню добу військові методи впливу почали доповнюватися небойовими засобами, що поступово сформувало концепцію гібридної війни. У XX столітті цей феномен набув витончених форм і активно застосовується в умовах сучасної комбінованої боротьби між соціально-політичними суб'єктами на міжнародній арені. Серед основних її складових – політичні, ідейно-пропагандистські, науково-технологічні, мас-медійні, воєнні, економічні, культурні, морально-психологічні, конфесійні, спортивно-конфронтаційні та спеціальні методи впливу. Минуле століття стало періодом накопичення й удосконалення цих технологій, а також оптимального їх поєднання у військово-політичній практиці. Важливими етапами апробації небойових засобів впливу стали Перша і Друга світові війни, а особливо – Холодна війна. Її наслідком став розпад СРСР та демонтаж світової системи соціалізму без масштабного застосування збройних сил у конфронтації між США та Радянським Союзом.

У XXI столітті гібридні війни продовжують еволюціонувати, дедалі більше спираючись на інформаційний компонент. Україна стала одним із ключових полів цього протистояння через спроби Кремля відновити російський імперіалізм, використовуючи інформаційну війну як основний інструмент впливу на внутрішню й міжнародну аудиторію (Курило, 2017).

Термін «інформаційна війна» походить від концепції використання інформації як засобу впливу на суспільну свідомість, формування певних переконань і створення вигідного для ініціатора наративу. Інформаційна війна (англ. information warfare) – це цілеспрямований вплив на свідомість окремих груп або всього суспільства через подання інформації у спосіб, що змінює громадську думку, систему поглядів або поведінку на користь організатора інформаційного впливу (Інформаційна війна).

Її основна мета – не лише формування бажаного уявлення про події чи явища, а й підрив усталених переконань, створення сумнівів, посилення суперечностей та викривлення реальності. Особливо вразливими до такого впливу є молодь і недостатньо освічені верстви населення, оскільки їхнє критичне мислення може бути недостатньо розвиненим. Маніпулятивні технології інформаційної війни часто використовують спрощені та емоційно забарвлені повідомлення, які на перший погляд здаються логічними та правдоподібними, проте містять прихований деструктивний зміст.

В умовах сучасних гібридних конфліктів інформаційна війна стала невід'ємною частиною комплексного впливу на держави та суспільства, поєднуючи пропаганду, дезінформацію, кібератаки та інші методи маніпуляції свідомістю. Вона передбачає формування у суспільстві необхідної точки зору, зміну громадської думки на користь організатора інформаційного нападу. Основними її завданнями є поширення дезінформації, маніпуляція фактами, створення альтернативної реальності, руйнування національних інтересів шляхом підриву довіри до державних інституцій, провокування соціальної нестабільності та внутрішніх конфліктів, мобілізація населення на підтримку агресивних дій через пропаганду.

Сучасний етап інформаційної боротьби характеризується застосуванням інформаційних війн другого покоління. Такі скоординовані операції спрямовані на досягнення стратегічних цілей без необхідності прямого використання військової сили. Основними методами сучасної інформаційної агресії є створення атмосфери бездуховності, аморальності та підриву національної ідентичності, маніпулювання суспільною свідомістю з метою загострення політичної напруженості, провокування конфліктів і поширення хаосу, дезінформація населення щодо діяльності державних органів, підрив їхнього авторитету, дискредитація влади та її міжнародна ізоляція, створення образу ворога для залякування суспільства та мобілізації підтримки агресора.

Російська Федерація ще з 2014 року активно використовує методи інформаційної війни проти України, але з початком повномасштабного вторгнення ці дії набули безпрецедентного масштабу. Глобальна інформаційна війна багатомільярдної вартості спрямована на виправдання російської агресії, дискредитацію української влади та формування негативного міжнародного іміджу України (Основа війни РФ з Україною...). РФ використовує широкий спектр методів інформаційного впливу, серед яких пропаганда через контрольовані медіа, які поширюють дезінформацію про події в Україні, кібератаки, спрямовані на руйнування інформаційної інфраструктури та витік даних, фейкові новини та дезінформаційні кампанії, що підривають довіру до державних органів та міжнародних партнерів України, активна діяльність бот-мереж у соціальних мережах, що поширюють проросійські наративи (Ділай, 2019).

Стратегічна інформаційна війна застосовує маніпулятивні технології, які, хоч і не завдають фізичної шкоди, можуть мати значні політичні, соціальні та безпекові наслідки, аж до провокування реальних військових конфліктів. Її використання дозволяє агресору дезорієнтувати суспільство, підривати довіру до державних інституцій, руйнувати ідеологічний опір і національні інтереси. Поєднання

реальної та інформаційної війни дає змогу впливати на суспільну свідомість, трансформуючи її у бажаному для агресора напрямі. Інформаційні атаки спрямовані на підрив морального духу, створення атмосфери страху та зневіри, а також на розпалювання внутрішніх конфліктів. Застосування маніпулятивних технологій, дезінформації та пропаганди відіграє ключову роль у досягненні цих цілей. Основні методи такої агресії подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні методи інформаційної війни Російської Федерації

Метод	Опис	Приклад застосування щодо України
Дезінформація	Поширення неправдивих фактів	Фейкові заяви про «біолабораторії»
Маніпуляція фактами	Вибіркове подання інформації	Висвітлення лише втрат ЗСУ без згадки втрат армії РФ
Дискредитація	Атаки на політиків, волонтерів, військових	Кампанія проти керівництва України
Симулякри	Створення вигаданих подій	Постановочні сюжети російських ЗМІ про «звірства ЗСУ»
Цензура	Блокування альтернативних джерел інформації	Заборона незалежних медіа в РФ

Отже, інформаційна війна є потужним інструментом гібридної агресії, спрямованим на руйнування суспільної єдності, підрив довіри до державних інституцій та дестабілізацію ситуації всередині країни. Вона тісно переплітається з іншими видами гібридного впливу, створюючи комплексну загрозу національній безпеці.

Російська агресія спричинила для України безпрецедентні людські, територіальні та економічні втрати, а також суттєво обмежила можливості міждержавних відносин, залишивши єдиний формат – конфронтаційне співіснування з Росією, яке може варіюватися від холодного до більш напруженого залежно від поточної ситуації. Російсько-українська «гібридна» війна виходить далеко за межі локального конфлікту, оскільки агресія Кремля становить загрозу не лише для суверенітету та державності України, а й для єдності Європейського Союзу та політичної стабільності Європи в цілому. У цих умовах надзвичайно важливим є вироблення адекватних і дієвих механізмів протидії, а також формування спільної політики стримування та протистояння російській експансії.

Водночас інформаційна агресія має не лише політичні та соціальні наслідки, але й безпосередньо впливає на економіку та соціальну сферу. Масштабна дезінформація, маніпуляція громадською думкою та підрив довіри до державних інститутів створюють сприятливі умови для економічної дестабілізації. У 2022 році реальний ВВП України скоротився на 29,1%, що стало прямим наслідком як військової агресії, так і інформаційного тиску, спрямованого на ослаблення держави в усіх сферах її функціонування (Коментар Національного банку щодо зміни реального ВВП у 2022 році). Це стало наслідком зменшення обсягу виробництва основних видів продукції, блокування портів, що призвело до обмеження зовнішньої торгівлі, та руйнування транспортно-логістичної, соціальної, маркетингової та інженерної інфраструктури цілих регіонів. Крім того, відбувся масовий відтік кадрів за кордон і часткове їх переміщення в західні регіони країни, що тимчасово виключило сотні тисяч людей із активного економічного життя (Гребньов, 2023). Одним із ключових елементів інформаційної війни є використання симулякрів – створення образів і подій, які не мають реального підґрунтя, але формують хибне сприйняття дійсності. Російська пропаганда активно застосовує цей інструмент, особливо перед повномасштабним вторгненням, впливаючи передусім на власне населення та формуючи ілюзію виправданості агресії проти України. Стратегія інформаційної війни РФ діє у координації з іншими елементами гібридної агресії, такими як військові операції, економічний шантаж та енергетична війна.

Специфіка дій Російської Федерації в гібридній війні, що поєднує мілітарні, квазімілітарні, дипломатичні, інформаційні та економічні засоби, а також використовує ядерний шантаж, демонструє прагнення досягти власних політичних цілей як в Україні, так і в інших країнах світу. Гібридний інформаційно-медійний характер російської агресії вже у 2014 році виявив критично слабкі позиції України в забезпеченні власної інформаційної безпеки. Однією з ключових проблем є наявність значної кількості медіа, що діють в інформаційному просторі України, але порушують її закони та становлять загрозу національній безпеці. Вітчизняний телерадіопростір залишається недостатньо захищеним від неліцензованих трансляцій, а його технічне покриття досі не охоплює всю територію країни, навіть без урахування окупованих районів. Система нормативно-правового та інституційного забезпечення розвитку інформаційної сфери є застарілою та не відповідає сучасним викликам, що

зумовлює відсутність чіткої концептуальної державної політики у сфері інформаційної безпеки (Вдовенко, Ганенко & Гулько, 2021).

Журналістська спільнота в Україні часто виявляється недостатньо професійною, слабо організованою та надмірно залежною від власників медіа, що ускладнює ефективну протидію інформаційним загрозам. Водночас спостерігається брак дієвих інституцій і механізмів оперативного реагування на інформаційні виклики, як у технічному, так і в психологічному аспектах. Це створює додаткові ризики для інформаційної стійкості країни та вимагає впровадження ефективних заходів для протидії деструктивному впливу (Кресіна, 2018). Антиукраїнська пропаганда в російських медіа не лише активно підтримується, а й поширюється на міжнародному рівні з метою дискредитації України, підриву її підтримки серед міжнародних партнерів та розколу українського суспільства. Як показано у Таблиці 2, інформаційна агресія РФ проти України відбувалася поетапно, включаючи поширення дезінформації, маніпулятивні кампанії та інформаційні диверсії.

Таблиця 2

Основні етапи інформаційної агресії РФ проти України

Період	Ключові інформаційні операції
2014–2015	«Крим наш», міфи про «громадянську війну»
2016–2019	Втручання у вибори, кампанії з дискредитації реформ
2020–2021	Антизахідна пропаганда, міфи про «зовнішнє управління»
2022–теперішній час	Масштабна дезінформація про війну, заперечення злочинів РФ

Отже, інформаційна агресія РФ проти України є цілеспрямованою, багаторівневою та системною, охоплюючи широкий спектр методів впливу, зокрема дезінформацію, маніпуляцію фактами та компрометацію політичних діячів. Наслідком таких дій є значне викривлення суспільної свідомості, формування недовіри до державних інституцій та провокування внутрішньої нестабільності. До основних методів інформаційного впливу належать: зниження рівня доступу до інформації, навмисне приховування даних для підриву довіри до влади, подання інформації в маніпулятивному контексті, компрометація політичних діячів шляхом бездоказових звинувачень. Масштабне використання маніпуляційного впливу дезорієнтує суспільство, викликає психоемоційну та соціальну напруженість, що заважає адекватно оцінювати соціально-економічну та політичну ситуацію (Арабаджієв & Сергієнко, 2022). Це, у свою чергу, підсилює дестабілізацію внутрішньополітичної ситуації й провокує деструктивні процеси, які послаблюють державу.

Розгорнута Російською Федерацією інформаційна кампанія проти України є глибокою та багаторівневою агресією (табл. 3), що спрямована на послаблення України в різних сферах. Проте, використовуючи інформацію як засіб війни, агресор не залишає Україні вибору – необхідно боротися з дезінформацією, нейтралізувати пропагандистські наративи та протидіяти маніпуляціям (Сергієнко, 2022).

Таблиця 3

Засоби протидії інформаційним атакам

Засіб	Опис	Приклад реалізації в Україні
Фактчекінг	Перевірка та спростування фейків	StopFake, VoxCheck
Законодавчі ініціативи	Регулювання діяльності пропагандистських ЗМІ	Заборона російських каналів
Кібербезпека	Захист державних ресурсів від атак	Кіберполіція, співпраця з міжнародними партнерами
Освітні кампанії	Підвищення медіаграмотності	Курси від Мінцифри, проекти НГО

Як свідчать наведені дані (табл. 3), інформаційна агресія Російської Федерації є системним явищем, що охоплює різні рівні впливу – від локальних дезінформаційних кампаній до глобальної пропагандистської стратегії. Ця агресія спрямована не лише на підрив міжнародної підтримки України, а й на формування в суспільстві атмосфери невизначеності, недовіри та розколу. Відтак, ефективна протидія таким викликам потребує комплексного підходу, що поєднує інформаційну стійкість, критичне мислення громадян і державну стратегію боротьби з дезінформацією.

Основне завдання сучасного українського суспільства – запобігти внутрішньому розколу, перемогти ворога та зберегти державну незалежність. Для ефективної протидії інформаційним загрозам потрібна консолідація суспільства, довіра до державних інституцій та гнучка інформаційна політика

швидкого реагування із використанням сучасних технологій. Глобальний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій створює нові виклики у сфері інформаційної безпеки. Сьогодні неможливо повністю регулювати інформаційні потоки на національному рівні чи безпомилково виявляти джерела загроз. Інформаційні війни стали частиною сучасної геополітики, а їхні наслідки впливають на світовий порядок, економіку та соціальні процеси. Досвід України у протидії інформаційній агресії є унікальним і може слугувати основою для розробки ефективних міжнародних стратегій боротьби з дезінформацією та гібридними загрозами.

Інформаційна безпека України потребує комплексного підходу, що поєднує державну політику, громадянську активність та міжнародну співпрацю. Успішний досвід протидії російській пропаганді демонструє ефективність багаторівневих стратегій: оперативне спростування фейків, залучення незалежних фактчекінгових платформ, інформаційна дипломатія та активна присутність у глобальних медіа. Особливу роль у цій боротьбі відіграють соціальні мережі, які стали ключовим полем інформаційних зіткнень. Використання платформ TikTok, Telegram, YouTube та Facebook дозволяє як поширювати правдиву інформацію, так і протидіяти маніпулятивним наративам. Водночас російська пропаганда активно експлуатує ці ж канали для формування викривленої реальності, дискредитації України та посилення внутрішнього розколу. У цьому контексті важливо посилити інформаційну гігієну суспільства через освітні ініціативи, розвиток критичного мислення та підвищення медіаграмотності громадян. Такі заходи сприятимуть стійкості до маніпуляцій, що є важливим елементом національної безпеки (Яворська, 2016). На міжнародному рівні підтримка партнерів відіграє ключову роль у стримуванні дезінформаційних атак. США, Європейський Союз, НАТО та міжнародні організації не лише надають Україні військову та фінансову допомогу, а й активно сприяють інформаційній боротьбі, блокуючи російські пропагандистські ресурси та викриваючи брехню Кремля на глобальній арені.

Таким чином, сучасна інформаційна війна є важливим фронтом у боротьбі за незалежність України. Поєднання державних ініціатив, громадського спротиву та міжнародної підтримки створює надійний фундамент для захисту інформаційного простору й протидії агресору в довгостроковій перспективі.

Висновки. Інформаційні війни є невід’ємною складовою сучасних гібридних війн, у яких інформація використовується як інструмент маніпуляції, дезінформації та пропаганди. Український досвід протидії інформаційній агресії Російської Федерації демонструє, що такі війни спрямовані не лише на викривлення реальності, але й на підлив національної ідентичності, дискредитацію державних інституцій та створення атмосфери страху і нестабільності. Одним із ключових викликів інформаційної безпеки є масове поширення фейків, використання маніпулятивних наративів та нав’язування вигідних агресору інтерпретацій подій. Водночас, ефективна стратегія протидії включає розвиток критичного мислення в суспільстві, підвищення рівня медіаграмотності, зміцнення інформаційного суверенітету держави та активне використання цифрових технологій для викриття пропагандистських меседжів. Україна накопичила значний досвід боротьби з інформаційними атаками, що може бути корисним для інших держав у протидії гібридній агресії. Комплексний підхід до інформаційної безпеки, консолідація суспільства та зміцнення міжнародної співпраці є важливими факторами у боротьбі з інформаційними загрозами, що продовжують залишатися одним із ключових викликів сучасного світу.

Перспективою подальших наукових досліджень є аналіз ефективних стратегій протидії інформаційній агресії в умовах гібридної війни, дослідження впливу інформаційних атак на суспільну свідомість та національну безпеку, а також розробка методів підвищення рівня медіаграмотності та стійкості населення до маніпулятивних технологій. Важливим напрямом є також вивчення міжнародного досвіду інформаційної безпеки та адаптація найкращих практик до українських реалій.

Kyrychenko Yu., Sergiienko T., Slastin V. Information wars as a tool of hybrid aggression: the Ukrainian experience

The article analyzes information wars as a tool of hybrid aggression, using Ukraine's experience as a case study. The research focuses on identifying the main methods and means of conducting information warfare employed by the Russian Federation against Ukraine, analyzing the impact of information attacks on public consciousness and national security, and determining effective strategies to counter disinformation and propaganda.

The methodological framework of the study is based on theories of information security, communication, and hybrid warfare. A multidisciplinary approach is applied, combining philosophical, political, sociological, and analytical methods. Systematic analysis is used to identify the structure of information aggression, comparative analysis to evaluate Ukraine's experience, and content and discourse analysis to study

propaganda narratives. This approach allows for a comprehensive examination of the mechanisms of information warfare, its impact on society, and strategies for resistance.

The article examines the phenomenon of information warfare as a component of the Russian Federation's hybrid aggression against Ukraine. Special attention is given to the strategic use of manipulative technologies aimed at undermining national unity, discrediting state institutions, and demoralizing the population. The impact of disinformation on public consciousness and its consequences for Ukrainian society in wartime conditions are analyzed. The study explores the mechanisms of spreading anti-Ukrainian propaganda, which employs simulacra and distorted realities to influence the international community. The necessity of societal consolidation, the development of critical thinking, and the formation of an effective state strategy to counter information threats are emphasized. The conclusions of the article may be useful for shaping national information security policies and international initiatives to counter hybrid threats.

Key words: information wars, hybrid aggression, disinformation, national security, propaganda, media literacy, information space.

Література:

1. Арабаджиев, Д.Ю., Сергієнко, Т.І. (2022). Теоретико-методологічні засади моніторингу соціальної згуртованості та стійкості у сучасних реаліях України (на прикладі Запорізької області). *Регіональні студії*, 2022, 30, 35–39.
2. Барна, О. С. (2019). Інформаційний простір України як чинник суспільної консолідації в умовах гібридної війни. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*, 86, 365–376.
3. Вдовенко, С. Г., Ганенко, С. О., Гульков М. О. (2021). Інформаційне підґрунтя гібридної війни РФ проти міжнародного порядку. В *Гібридна війна: сутність, виклики та загрози*. Національна академія Служби безпеки України, 7, 73–75.
4. Гребньов, Г. (2023). Інформаційний аспект гібридної війни росії проти України. *Український інформаційний простір*, 1(11), 107–118. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(11\).2023.279598](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(11).2023.279598)
5. Ділай, А. (2019). Війна за Україну: від інформаційних операцій до прямого вторгнення. *Вісн. Львів. ун-ту. Серія: Журналістика*, 2019, 45, 13–20.
6. Інформаційна війна. URL: <https://umity.in.ua/concept/?id=636>
7. Коментар Національного банку щодо зміни реального ВВП у 2022 році. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-2022-rotsi?utm_source=chatgpt.com
8. Кресіна, І. О. (2018). Особливості застосування країною-агресором інформаційних технологій у гібридній війні. *Держава і право. Серія: Політичні науки*, 81, 27–41.
9. Курило, В. С. (2017). Інформаційна агресія в контексті гібридної війни на Сході України. *Education and pedagogical sciences*, 2, 5–13.
10. Основа війни РФ з Україною – глобальна інформаційна війна багатомільярдної вартості. URL: <https://www.lrt.lt/ua/novini/1263/2337564/osnova-viini-rf-z-ukrayinoiu-global-na-informatsiina-viina-bagatomil-iardnoyi-vartosti?srsId=AfmBOopzVJlbOf5qKc77wgbJb4FBBGjmDzLpabIBfa1VC>
11. Сергієнко, Т.І. (2022). Вплив інформаційно-комунікативних технологій на розвиток сучасного суспільства. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «В подоланні соціальних та культурних викликів: Європа разом з Україною» для студентів, здобувачів, молодих вчених, аспірантів, докторантів, дослідників, викладачів, представників професійних спільнот та громадянського суспільства м. Київ, 18-19 травня 2022 року*, 218–221.
12. Сергієнко, Т.І., Куріс, Ю.В. (2022). Консолідація українського суспільства в умовах військової агресії Російської Федерації проти України. *HUMANITIES STUDIES: збірник наукових праць* / гол. ред. В. Г. Воронкова. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 11 (88), 79–86.
13. Яворська, Г. М. (2016). Гібридна війна як дискурсивний конструкт. *Стратегічні пріоритети. Серія: Політика*, 4, 41–48.

Стаття надійшла до редакції 28.03.2025

Стаття рекомендована до друку 15.04.2025